

GLASBENA UMETNOST

5. razred

TEMA: Z glasbo po Primorski

UVOD

Danes bomo uro glasbe posvetili ljudskim pesmim na Primorskem. Učenci bodo poslušali, peli, igrali in se plesno izražali ob primorskih glasbenih primerih ter spoznavali, kako je glasba povezana z življenjem ljudi, njihovimi običaji in praznovanji. Ob tem bomo poglobljali odnos do ljudske dediščine in skozi različne dejavnosti občutili dvodobni taktovski način.

Kje vse smo v zadnjem letu slišali petje, ples ali ljudsko glasbo? Spomnimo se šolskih prireditev, počitnic in družinskih srečanj.

Najprej pozorno poslušamo skladbo P. Merkušja: *Ali sijaj, sijaj, sonce* (CD št. 7). Učence povabimo, da med poslušanjem z gibi pokažejo, kaj slišijo — lahko dvigajo in spuščajo roke, hodijo na mestu ali ritmično ploskajo.

Skupaj opazujemo značaj skladbe: ali je poskočna, vesela, mirna ali žalostna?

Pogovorimo se, kateri inštrumenti sodelujejo (ugotovimo, da gre za orkester godal) in kako skladba zveni.

Predstavimo skladatelja Pavleta Merkušja in poudarimo njegovo zanimanje za primorsko ljudsko izročilo. Pogovor razširimo na vprašanje, ob katerih priložnostih so ljudje na Primorskem nekoč peli in igrali – ob delu, ob praznikih, porokah ali ob morju.

Preberemo kratek odlomek iz Bevkovih *Pastircev* in tako povežemo glasbo z življenjem in delom ljudi na Primorskem.

POVZETEK ODLOMKA

Ko so pastirci gnali krave na pašo, so si peli. Včasih so peli vsi skupaj, drugič pa eden, drugi so poslušali.

Sredi dneva, ko je sonce stalo visoko nad planino in so se živali leno pasle, so pastirci sedli v senco. Kdor je imel piščalko, je zaigral. Drugi so mu pritegnili s pesmijo, da je odmevalo po dolini.

Včasih so se postavili v krog in zaplesali. Stopali so v ritmu pesmi, ki so jo peli, ploskali in se vrteli, da se je trava pod njimi upogibala.

Pesem jim je bila igra, veselje in družba. Brez nje bi bil dan dolg in tih, s pesmijo pa je tudi delo postalo lažje in lepše.

Učence povabimo, da v skupinah narišejo glasbeno razglednico Primorske: naj vanjo vključijo simbole morja, sonca, vinogradov ali petja. Risbe razstavimo na tablo in se pripravimo na naslednjo dejavnost.

SIJAJ, SIJAJ SONČECE

Poslušamo pesem

Najprej skupaj poslušamo posnetek in opazujemo, kakšen je ritem, kako hitro se melodično premika, kakšna so čustva v pesmi. Pogovorimo se: kaj pomeni »sonce rumeno«, zakaj je nekdo žalosten, čeprav sonce sije?

<https://youtu.be/q82qCL-gANg>

Raziskujemo besedilo

Skupaj preberemo del besedila, razložimo neznane besede (npr. "tarnajo", "čreda"), in razmislimo, zakaj dekleta "jokajo" in zakaj pastirci "tarnajo". Povežemo pesem z življenjem na Primorskem: zgodaj vstajanje, delo, narava.

**Sijaj, sijaj, sončece,
oj, sonce rumeno!
Kako bom pa sijalo,
k' sem vedno žalostno!**

Sonce zgodaj gori gre,
dekleta jokajo,
bi rade še ležale,
pa vstati morajo.

Sonce pozno dol' gre,
pastirci tarnajo,
domov bi radi gnali,
pa črede nimajo.

Melodija in petje

Razdelimo pesem na stavke (npr. prva kitica, druga kitica). Najprej poje učitelj/učiteljica, nato skupaj, nato naj učenci zapojejo sami. V teh korakih pazimo na pravilno izgovorjavo in tempo.

Gib in ritem

Ker ima pesem preprost, dodamo gibe: ob vsaki ključni besedi "sijaj" lahko dvignemo roke, ob "sončece" se obrnemo proti svetlobi, ob "tarnajo" se rahlo nagnemo naprej. Prav tako lahko učenci ploskajo ali tapkajo z nogo na vsak takt, da začutijo enakomerni utrip.

Instrumentalna spremljava

Dodamo spremljavo: petje spremljamo s trianglom (lahka doba) in bobnom (težka doba) ali z enostavno klavirsko akordno spremljavo. Tako utrdimo občutek metruma in ritma.

Refleksija

Po petju se vprašamo: Kako smo se počutili, ko smo peli? Je bila pesem vesela ali nekoliko žalostna? Zakaj? Kako se poveže z ljudskim življenjem in izročilom?

REŠIMO ŠE DELOVNI LIST

SIJAJ, SIJAJ SONČECE

Si - jaj si - jaj son - če - ce, oj son - ce ru - me - no! Ka -
ko bom s'ja - lo son - ce, k'sem zme - raj ža - lo - stno? ___

Sijaj, sijaj, sončece,
oj, sonce rumeno!
"Kako bom s'jalo sonce
k' sem zmeraj žalostno!"

Sonce zgodaj gori gre,
dekleta jokajo,
bi rade še ležale,
pa vstati morajo.

Sonce pozno doli gre,
pastirci tarnajo,
domov bi radi gnali,
pa črede nimajo.

